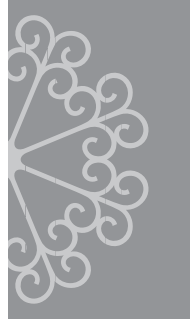

בית מדרש

332

בשבילי הפרשה

פרשת וארא תשע"ט

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD	4:38
Brooklyn, NY	4:23
Chicago, IL	4:12
Johannesburg, S. Africa	6:46
Lakewood/Deal, NJ	4:26
London, UK	3:50
Los Angeles, CA	4:39
Manchester, UK	3:45
Monsey, NY	4:22
Montreal, Quebec	4:06
Toronto, Ontario	4:36
Yerushalayim	4:13
Zurich, Switzerland	4:30

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

וארא להתפלל במקום ע"ז

כתיב כצאתי את העיר ופירש"י שהעיר מלא גילולים, ומקורו במכילתא ר"פ בא. וע' שפתי חכמים כי לעולם התפלל חוץ לעיר אלא שהיה מתפלל למחר ולא הוצרך לומר לפרעה שהתפלל בחוץ משא"כ בברד שביקש פרעה שיפסיק מיד הוצרך לומר לו שלא יתפלל עד שיצא חוץ לעיר.

ועוד ביאר הגאון ר' אברהם צבי קמאי זצ"ל גאב"ד מיה, דעד עכשיו פשוט שיוצא משום ע"ז אבל ה"א כאן שאמר ה' הצדיק הרי ביטל הע"ז, וקמ"ל דלא הוי ביטול אלא בזמן שלום.

ובדעת זקנים כ' דדוקא בברד משום שהע"ז שלהם הוא השה ואין מקומו בעיר ורק בברד שהכניסו בהמתם לעיר לכן הוצרך לצאת מהעיר. וכ"כ חנוכת התורה.

ובש"ת משיב דבר ח"א סוס"י י' כתב דאף שהעיר מלא גילולים מ"מ בביה"כ אפשר להתפלל, אבל בברד הוצרך דוקא אפרוש כפי לשמים, והיינו בחוץ, (וע' העמק"ד שפי' כי דרך הבקשה על מטר הוא בחוץ דוקא), ולכן א"א ברחוב במצרים אלא מחוץ לעיר.

ובח"ס תי' דבאמת קשה דהרי מוטב להתפלל במקום גלולים יותר מבשדה שמה יפסיקוהו עובדי דרכים (או"ח סוס"י צ"ד ברמ"א וע"ש במ"ב סק"ל), אלא משום ברד לא היה עובדי דרכים, ולכן דוקא בברד.

ועוד הביאו מלחמי תודה שכל מכה משמשת חודש ושימשו י' חדשים (ע' רש"י ז' כ"ה ושמו"ר, וכבר הקשו מעדיית פ"ב מ"י) ונמצא שהמכות התחילו דם בחצי סיון וברד היה מכה שביעית והתחיל בחצי כסלו, ובר"ה דף י"א דלכו"ע מתשרי בטלה עבודה מאבותינו, וא"כ לא היו עבדים לפרעה ושוב הוי ע"ז של ישראל ולא מהני ביטול, משא"כ בצפרדע וערוב שהיה קודם תשרי התפלל בעיר דאז היה ע"ז של מצרים ומהני ביטול.

ופירושים של הדעת זקנים ונצי"ב קשים מרש"י פ' בא י"ב א' וז"ל בארץ מצרים חוץ לכרך או אינו אלא בתוך הכרך ת"ל כצאתי את העיר וגו' ומה תפלה קלה לא התפלל בתוך הכרך לפי שהיתה מלאה גלולים דבר חמור כזה לא כ"ש עכ"ל. (והוא במכילתא, והוא מקור דברי רש"י כאן פ' וארא). וכבר הק' כן הח"ס על הדעת זקנים ולכן פ' כפירושו ולדבריו א"ש דרק בתפלה יש חשש שיפסיקוהו חוץ לעיר משא"כ כשה' מדבר אלי. אבל על הדעת זקנים והנצי"ב בודאי קשה. ולפי השפתי חכמים ולחמי תודה א"ש.

דברי רבותינו

בצאתי את העיר אפרש כפי אל ה' (ט,כט)

ופירש"י: "אבל בתוך העיר לא התפלל, לפי שהיתה מלאה גילולים".

ולכאורה קשה, הא גם במכת צפ"דע נאמר "ויצא משה ואהרן מעם פרעה, ויצעק משה אל ה' וגו'" (ח,ח), וכן במכת ערוב אמר משה "הנה אנכי יוצא מעמך והעתרתי אל ה' וגו'" (ח,כה), וא"כ מדוע שם לא כתב רש"י שיצא מן העיר אשר היתה מלאה גילולים, ולמה דוקא כאן במכת ברד ראה רש"י לנכון לפרש כך?

במשנה בע"ז (נב:): עובד כוכבים מבטל עבודה זרה שלו ושל חבירו. וא"כ יש לפרש שבתחילה, כאשר פרעה וכל עם מצרים עבדו עבודת כוכבים, ברור היה לכל שמשה רבינו אינו יכול להתפלל בתוך מצרים, ולא היה צריך לפרש שעליו לצאת מחוץ לעיר. לפיכך במכת צפרדע, כאשר משה שאל את פרעה "למתי אע' תיר לך" ענה לו פרעה "למחר", היות וגם פרעה הבין שעל משה לצאת מחוץ לעיר. וכן במכת ערוב היה ברור שעל משה לצאת מחוץ לעיר. אולם במכת ברד אמר פרעה "חטאתי הפעם,

דברי הימים

מון ראש הישיבה ואב"ד מיר הגאון רבי יוסף דוד אייזנשטאט זצוק"ל

כ"ח בטבת תר"ו
בעודו משמש בקודש כרב העיריה מיר, עמד הגאון רבי יוסף דוד אי"ד נשטאט זצ"ל לימין מייסד וראש הישיבה הגאון רבי שמואל טיקטינסקי קי זצ"ל מיום הקמת הישיבה, כאשר הגרש"ט נועץ בו בכל ענייני הישיבה.

לאחר פטירת ראשי הישיבה הגאונים רבי שמואל ורבי אברהם טיקטינסקי זצוק"ל, בשנת תקצ"ה, נטל על עצמו רבי יוסף דוד את כל עול הנהגת וניהול הישיבה.

כך מסופר אודותיו בספר 'ניר דוד':

ימים רבים יושב היה הגאון ר' יוסף דוד זצ"ל

ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים. העתירו אל ה' (ט,כז-כח), ונראה שהכיר פרעה בה' וביטל את העבודה זרה שלו ושל שאר המצרים, וא"כ סבר פרעה כי יוכלו משה ואהרן להעתיר עבורו בתוך מצרים. משום כך דוקא כאן הדגיש לו משה רבינו "בצאתי את העיר אפרש כפי אל ה'". ומיד המשיך משה והסביר לפרעה "ואתה ועבדך, ידעתי כי טרם תיראון מפני ה' אלקים" (ט,ל), כלומר יודע אני כי טרם הגעתם באמת להכרה כי ה' הצדיק ואתם הרשעים, אלא רק לפי שעה, משום הרעה שבאה עליכם, כעסתם על אלילי כם אשר לא הושיעו אתכם, אך לאחר שתעבורו הרעה תשובו לעבדם.

ובמשנה (שם,גג:): מדוקדק שדוקא עובדי כרובים כבים שעזבו את ע"ז שלהם "בשעת שלום" מותרת היא, משום שאז יודעים אנו שלא ישובו אליה עוד, ונחשב שביטלו אותה. אך העוזבים את ע"ז שלהם בעת צרה, אין הדבר נחשב לביטולה. לפיכך לא הועילה אמירתו של פרעה שאמר בעת צרתו "ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים" לבטל את הע"ז שבמצרים, והוצרך משה להדגיש לו כי עליו לצאת להתפלל מחוץ לעיר.

מון רה"י הגאון הגדול רבי אברהם צבי קמאי זצוק"ל

בתענית. לעיתים קרובות לא היה מכניס אוכל ומים לפיו במשך ששת ימי השבוע והיה שקוע בלימודו ימים שלמים בקדושה וטהרה ובהתמדר דה עצומה. מידי לילה היה קם באשמורת ומקרן על חורבן ירושלים וגלות השכינה, מיד לאחר מכן היה שוקע בלימודו עד אור הבוקר.

פעם שאלו בנו הגאון רבי שלמה זצ"ל: הלא הרופאים אומרים שמסוכן הדבר לצום שבעה ימים? גער בו אביו ואמר: תורת ה' משיבת נפש, האיש אשר בלבו אהבת התורה, היא תשביעהו לחם שמים ותוסף לו שנות חיים.

אכן, מון זצ"ל, למרות פרישותו וסיגופיו, האריך ימים בשיבה טובה והיה איתן ובריא תמיד, גבה קומה משכמו ומעלה מעל פני העם, ועד שבא בשיבתו שמר על רענותו.

תנצב"ה

בדברי הרמב"ן שמכות מצרים היו עדים נאמנים באמונת הבורא

זוה מורה מכות ברד ארבה חושך, שכל גרמי השמים משועבדים לרצונו של ד', שאין להם שום כח, אלא ד' שליט על האויר והאור וכל יתר גרמי השמים לעשות בהם כרצונו, ואין מעכב על ידו.

וכאמור שבפי' אברבנאל וכן בכלי יקר פירשו כדרך זו, וכאמור דרך זו יסודה בדברי הרמב"ן הנ"ל, ובזה ביארו דזהו ענין הנאמר בהגדה של פסח, ר' יהודה היה נותן בהם סימנים דצ"ך עד"ש באח"ב, דהיינו דר' יהודה חילק את המכות לג' חלקים, וזהו כנ"ל שכל חלק מורה על ענין נוסף באמונה שבאו המכות ללמד את פרעה, ועצם דבר זה דדברי ר' יהודה מורה על שלשה ענינים במכות, כבר מבואר בדברי הגהות מיימוניות בסדר ההגדה ברמב"ם אות ב' יעו"ש, ולדברי הרמב"ן מבואר זה כמוש"נ.

היוצא מהדברים שעל כל ענין אמונה שבאו המכות ללמד את המצרים היו ג' מכות, וכשלא הועיל לימוד זה באו ללמד ענין נוסף באמונה, וכשלא הועיל לימוד זה בוא ללמד ענין השלישי, וכשלא הועיל לימוד זה, אז נתנו את מכת בכורות שע"ז שלח פרעה את ישראל.

וטעם הדבר שצריך ג' מכות על כל ענין מעניני האמונה הוא פשוט, דבפעם ראשונה כשלא שמע לשלוח, היה מקום לומר שחשב מקרה הוא, אבל אחר שקיבל ג' פעמים ולא התבונן להכיר, ואף שג' פעמים אינם מקרה, שוב לא יועיל לו מכות נוספות ללמדו, וקיבל מכות אחרות המלמדות ענין אחר באמונה, ושמה יועיל לימוד זה, ואחר שקיבל ג' פעמים מכות אלו ולא יכל לומר מקרה, ומ"מ לא התבונן להכיר, אזי לא נתנו

כי לא עזב אותם למקרים כדעתם, ואמר למען תדע על החידוש כי הם שלו שבראם מאין, ואמר בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ, להורות על היכולת, שהוא שליט בכל ואין מעכב בידו, כי בכל זה היו המצרים מכחישים או מסתפקים, אם כן האותות והמופתים הגדולים עדים נאמנים באמונת הבורא, עכ"ל.

ומבואר בדברי הרמב"ן דמכות מצרים באו להורות על עניני אמונה א. על עצם הדבר שד' הוא הבורא, וזהו למען תדע כי אני ד' ב. שהוא משגיח ולא השאיר הברואים כדגי הים ללא השגחה, וזהו למען תדע כי אני ד' בקרב הארץ בהשגחה פרטית. ג. בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ, שד' הוא שליט בכל ואין מעכב בידו.

וזה מתבאר היטב שאכן ג' מכות הראשונות באו להורות על עצם הדבר שהוא הבורא, וממילא דיכול להפוך מים לדם וכן עושה עפר לכינים, דהוא הבורא ויש ביכולתו לעשות בהבריא כרצונו, ולכן קודם מכת דם נאמר בזאת תדע כי אני ד', הבורא ויכול לעשות בבריא כרצונו ולשנותה, וקודם מכת ערוב נאמר כי אני ד' בקרב הארץ, שבמכות אלו כערוב שם נאמר והפליתי, שהרי ערוב היא מכה משולחת וצריך להשגחה פרטית של והפליתי שלא יפגעו ישראל, וכן הוא בדבר ושחין שלא פגעה המכה בישראל, ומכות אלו מורות על היות הבורא משגיח ולא הניח הברואים למקרים, וזהו אני ד' בקרב הארץ, שמורה על השגחה פרטית, וקודם מכת ברד נאמר כי אין כמוני בכל הארץ, להורות שהוא שליט בכל ואין בעולם בעלי כוחות נוספים,

כה אמר ד' בזאת תדע כי אני ד' וגו' (פרק ז' פסוק י"ז), ולהלן בפרק ח' פסוק י"ח איתא, למען תדע כי אני ד' בקרב הארץ, וזהו קודם מכת ערוב, ולהלן בפ"ט פסוק י"ד איתא, בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ, וזהו קודם מכת ברד, ומבואר כאן דמטרת המכות היתה ללמד את פרעה אמונה, ורק דצ"ב שינוי הלשונית, דבתחילה קודם מכת דם נאמר בזאת תדע "כי אני ד'", וקודם ערוב נאמר למען תדע "כי אני ד' בקרב הארץ", וקודם מכת ברד נאמר בעבור תדע "כי אין כמוני בכל הארץ".

ובביאור הענין כבר ידוע מדברי המפרשים באברבנאל ובכלי יקר ועוד, שכתבו דהיה ג' עניני אמונה שבאו המכות ללמד את פרעה, וזהו שינויי הלשונית, וג' ענינים אלו נלמדו במכות, וכפי שיתבאר להלן.

ויסוד לדברים הם דברי הרמב"ן בסוף פרשה בא, על הפסוק ולטוטפות בין עיניך, שכתב בתו"ד וז"ל: "הנה מעת היות ע"ג בעולם מימי אנוש, החלו הדעות להשתבש באמונה, מהם כופרים בעיקר ואומרים כי העולם קדמון, כחשו בד' ויאמרו לא הוא, ומהם מכחישים בידיעתו הפרטית, ויאמרו איכה ידע קל ויש דעה בעליון, ומהם שיודו בידיעה ומכחישים בהשגחה, ויעשו אדם כדגי הים שלא ישגיח הקל בהם וכו', וכאשר ירצה האלוקים בעדה או ביחיד, ויעשה עמהם מופת בשינוי מנהגו של עולם וטבעו, יתברר לכל ביטול הדעות האלה כולם, כי המופת הנפלא מורה שיש לעולם אלוך מחדשו, ויודע, ומשגיח, ויכול, וכו', ולכן יאמר הכתוב במופתים למען תדע כי אני ד' בקרב הארץ, להורות על ההשגחה,

ערוב, וכן קודם מכת ברד, שם בא אליו המימה, שהרי עשה עצמו אלוה, כמ"ש רש"י הנ"ל ע"י שיוצא המימה, ובמקום זה שיוצא לנקביו כאחד האדם, ומוכח שאינו אלוה, שם בא ללמדו עניני אמונה, ומשא"כ התראה השניה, שם שפיר התרה בביתו ולא הוצרך לילך המימה.

ולפי כל מש"נ שהמכות באו ללמד אמונה את המצרים וכן את ישראל, ככתוב למען תספר וידעתם כי אני ד', שמעתי מחכ"א פרפרת נאה, לפרש הטעם שיש הפסק בין פרשת וּאֵרָא לפרשת בא אחרי המכה השביעית, והרי זה לכאורה הפסקה באמצע ענין, והיה ראוי שיושלמו כל המכות בפרשת וּאֵרָא, אך לפי הנ"ל ניתן לבאר, דאכן חלוק דלישראל שלמדו אמונה מהמכות, א"כ להם שפיר נשלם ענין המכות אחרי המכה השביעית, דהרי המכה השביעית באה ללמד את הענין השלישי במכות, והוא ענין היכולת והשליטה שאין שום בעל כח נוסף בעולם, וישראל כיון שלמדו כבר במכה הראשונה של מכות אלו, א"כ להם נגמר ענין המכות במכה השביעית, כיון שלמדו מהמכות את לימודי האמונה, ולכן שפיר נגמרת פרשת וּאֵרָא אחרי המכה השביעית, דלישראל הושלם תכלית המכות במכה השביעית, ורק המצרים שלא למדו הם הוצרכו לשאר המכות.

הועילה לו המכה להתבונן, ואחר המכה השניה בסדרה זו לא התרה, דלא היתה ה"א שיתעורר בשניה כשלא התעורר במכה אחת, ואחרי השלישית התרה בו, דשמא הועילה לו השלישית, וכשלא נתעורר גם ממכות אלו, קיבל את הסדרה השלישית, דשמא יתעורר מענין האמונה הנלמד ממכות אלו, ואחר המכה הראשונה מסדרה זו התרה בו, דשמא הועיל לו המכה, ובשניה לא התרה, דודאי לא נתעורר בשניה כמו בראשונה, ורק אחר השלישית שהיא מכת חושך שסירב פרעה לשלוח, ולא התעורר מכל ג' עניני האמונה, אז באה מכת בכורות שעל ידה שלח את ישראל.

גם יתבאר לפי כל הנ"ל, מה שיש לדקדק שיש שינוי בהתראות, שבהתראה שקודם מכת דם וכן קודם מכת ערוב, כתבה התורה לך אל פרעה הנה יוצא המימה, וקודם מכת ברד נאמר השכם בבוקר והתייצב לפני פרעה, שמשמע שגם כאן הכוונה שיבוא אליו כשיוצא המימה, כמו שכתב רש"י (בפ"ז פסוק ט"ו), שהיה פרעה משכים לצאת ליאור לעשות שם נקביו, והיה עושה עצמו אלוה ואומר שאין צריך לנקביו, וא"כ יוצא שקודם מכת דם וערוב וברד יצא משה אל פרעה המימה להתרות בו, ובהתראות אחר מכת דם ומכת ערוב ומכת ברד, שם נזכר רק בא אל פרעה להתרות בו, ללא יציאתו המימה, וצ"ב שינוי זה.

ולהנ"ל מבואר, דאכן קודם מכת דם שבא ללמדו ענין חדש באמונה, וכן קודם מכת

לו יותר מכות המורות ענין אמונה זה, וקיבל המכות המורות על ענין "כי אין כמוני בכל הארץ", וכשקיבל ג' פעמים שכבר אין לומר מקרה, ומ"מ לא למד כלום, אזי אין יותר סיבה לתת לו מכות נוספות ללמדו אמונה, ורק קיבל מכת בכורות שע"י שילחם פרעה ממצרים.

ולדרך זו יתבאר היטב, מה שכבר הוזכר במפרשים שחזינן שינויים, שקודם מכה הראשונה היתה התראה, וכן קודם השניה, אבל קודם המכה השלישית לא היתה התראה, וכן קודם המכה הרביעית היתה התראה, וכן קודם החמישית, אבל קודם השישית לא היתה התראה, וקודם המכה השביעית והשמינית היתה התראה, וקודם התשיעית לא היתה התראה, ועצם הדבר נזכר בדברי ההג"מ הנ"ל, ורק דצ"ב טעם הדבר.

ולפי הנ"ל יתבאר, דקודם המכה השניה היתה התראה, דשמא יתעורר ע"י המכה הראשונה לשלוח, אך אחר המכה השניה לא היה ענין להתרות, דהרי פשוט דכמו שלא שמע בראשונה שאמר מקרה ולא למד אמונה, כמו כן גם ממכה השניה ג"כ לא ילמד, ולכן אין ענין להתרותו, ורק אחר המכה השלישית בא להתרותו שישלח, דשמא ע"י המכה השלישית שכבר הוחזק הענין ואין לומר מקרה, דשמא יתעורר להתבונן ויסכים לשלוח, וכשלא נענה קיבל שלש מכות נוספות, המורות על ענין אמונה נוסף, ואחר מכה אחת התרה בו דשמא

Who's Behind the Stick

Harav Hagaon Yehuda Wagshal Shlita

I would like to discuss a very simple concept, something that everybody really knows– but one that would lead to much happier lives if we would internalize it.

In the beginning of this week's parashah the *passuk* says:

וַיְדַבֵּר אֱלֹקִים אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה'. וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שָׁקִי וְשָׁמִי ה' לֹא נִדְעָתִי לָהֶם

Rashi, citing Chazal, explains that Hakadosh Baruch Hu is comparing the behavior of Moshe Rabbeinu to that of the Avos and lamenting that the Avos are gone and there's no one to replace them: חבל על דאבדין ולא משתכחין. At the end of Parashas Shemos, when Moshe Rabbeinu saw that the slave labor in Mitzrayim became more difficult after he approached Pharaoh in Hashem's Name, he told Hakadosh Baruch Hu: למה הרעתה לעם? למה הרעתה לעם? – why did You send me? Why did You do this evil to Klal Yisrael and exacerbate their slavery?

"With all the difficulties that I put Avraham, Yitzchak, and Yaakov through, they never questioned Me," Hashem responded. "The Avos never complained – and here you are, questioning my behavior."

Yet we actually find, in Parashas Mikeitz, that Yaakov Avinu expressed himself in an almost identical fashion.

He refused to send Binyamin to Mitzrayim, and when his family ran out of food and he instructed his sons to return to Egypt, they answered, "We can't go without Binyamin."

To this, Yaakov responded: למה הרעתם לי להגיד לאיש העור לכם אח – why did you do this bad thing to me, to tell him that you have another brother? Regarding this, Chazal comment that Hakadosh Baruch Hu was orchestrating a master plan here, with Yosef becoming king in Mitzrayim and eventually saving his family. And Yaakov was asking לי למה הרעתם לי?

We see that Yaakov Avinu used practically the very same words as Moshe Rabbeinu, and Chazal seem to criticize him for it – yet Rashi says

that the Avos were different, that the Avos never complained.

Perhaps we can explain that when Moshe Rabbeinu said the words למה הרעתה לעם, he was speaking to Hakadosh Baruch Hu, as the Gemara says that מעלה כלפי דברים משה הטיח. He spoke to Hashem: "Hashem, this is from You, why did You do this?"

Yaakov Avinu, in contrast, wasn't addressing Hakadosh Baruch Hu when he said לי למה הרעתם, he was addressing the shevatim. Circumstances that were clearly from Hashem, he accepted without question, but he did have complaints against his sons for harming him. Why, then, did Hashem fault him for saying this?

Humans are Mere Messengers

The Chofetz Chaim (*Sefer Shem Olam*) explains this very simply, based on a teaching of Chazal on the *passuk* in Parashas Mishpatim that says: וְיִבְנוּ אֲנָשִׁים וְהָפָה אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ בְּאֶבֶן אוּ בְּאֶגְרֵף וְלֹא יָמוּת וְנָפַל לְמַשְׁכָּב. אִם יִקְוּם וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ עַל מַשְׁעֲנֵתוֹ וְנָקָה הַמֶּכֶה רַק שְׂבָתוֹ יִתֵּן וְרָפָא יִרְפָּא – if two people fight and one wounds the other, he is obligated to pay damages, including *nezek*, *tzaar*, *sheves*, *ripuy*, and *boshes*. From the words וְרָפָא יִרְפָּא, Chazal derive that you are allowed to go to a doctor, and the doctor is allowed to heal you. Why would anyone have thought that if you're not feeling well you can't go to a doctor? Says the Gemara: רחמנא מחי ואיהו – we might have thought that since Hashem hurt this person, how could a doctor go against Hashem and heal him? That's why we need the *passuk* to teach us that a doctor is allowed to heal: מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות.

The Chofetz Chaim points out an apparent logical flaw in this teaching: this *passuk* isn't talking about an injury inflicted by Hashem! It's talking about a situation in which people were fighting and one hit the other and wounded him. And the Torah makes it clear that the person who caused injury is held responsible, as evident from the fact that he must pay damages. So why do Chazal attribute the injury to Hashem?

The answer the Chofetz Chaim gives is something we all know, something the *Chovos Halevavos* explains as well. Part of having *bitachon* in Hakadosh Baruch Hu is believing that no one and nothing can possibly harm you or benefit you without an explicit *gezeirah* from Hakadosh Baruch Hu. Although your friend has *bechirah* and can choose whether to hit you or not, if, in the end, he did hit you and you were hurt, that's from Hakadosh Baruch Hu. You're allowed to sue the person in beis din for what he did, and he can't claim he's not liable because it was Hashem, not him, who caused the damage, because there's a concept of *מגלגלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב*. He didn't have to be the one to cause the damage; it could have been somebody else. He pays because he chose, with his *bechirah*, to do it, but the fact that you got hit and now you're sick and in pain was a *gezeirah* from Hakadosh Baruch Hu. And that's why we might have thought it would be wrong to go to a doctor even if a human was the direct cause of the injury, had the Torah not told us specifically *וְרַפָּא וְרַפָּא*.

What emerges is that even when someone is obligated to pay you damages for hurting you, the way you have to look at it is that what happened to you came from Hakadosh Baruch Hu. The person who did it was merely a messenger.

Don't Attack the Stick

This is a concept that we, living in the period of *Ikvesa d'Meshicha*, have to work on strengthening. Chazal tell us that one of the signs of *is: פני הדור כפני הכלב*. What does it mean that the face of the generation is like the face of a dog?

Rav Elchanan Wasserman writes in *Kovetz Maamarim* that if someone would hit a dog with a stick, the dog would react by immediately biting the stick. He wouldn't bite the person who hit him; he would bite the stick. The dog has only enough *seichel* to realize that the stick hit him, but he doesn't have enough *seichel* to realize that there's someone behind the stick who's hitting him, and the stick is merely a weapon that extends his hand. Chazal are hinting to us that in the time of *Ikvesa d'Meshicha*, things will be happening that are not so pleasant, and the general attitude will be similar to that of a dog: people will blame the stick for hitting them, instead of realizing that there's someone behind the stick, that it's Hakadosh Baruch Hu who's sending a message.

Today, if people hear of a tragedy, they immediately blame the Arabs,

the government, the terrorists... Yes, it's true that they're all bad: *מגלגלין חובה על ידי חייב*. But that doesn't change the fact that any time something happens to us, whether to Klal Yisrael as a whole or to each individual in his personal life, we always have to remember that *רחמנא מחי* – what really hurt us wasn't the stick, but the One who's behind the stick, and that's Hakadosh Baruch Hu.

It's a big problem in our generation that so many people have *hakpados* against each other, are angry at each other, are fighting with each other. These *hakpados* destroy relationships. In many cases, you might think it's justified: "Look what he did to me – he hurt me, he stole from me, he embarrassed me, he disrespected me." There are so many different ways a person can harm his friend – so why shouldn't the injured party be aggrieved?

According to what we've explained, although a person is entitled to sue for damages in beis din if he has a monetary claim, the claim against the other person is not, "Look what pain you caused me," but rather, "Why were you the stick through which this pain was inflicted?" Because in reality, it was Hakadosh Baruch Hu who orchestrated that he should feel the pain.

If we view painful events this way, we might be upset with people at times, but the level of *hakpadah* we have against others will be greatly diminished.

With this idea, we can understand why Yaakov Avinu was castigated for telling the shevatim: *למה הרעתם לי*. He was looking at the shevatim as though they were the ones who caused this misfortune. In response, Hakadosh Baruch Hu revealed to Yaakov Avinu that no, they're just the stick, but He was behind that stick, and He had a plan for everything.

When it came to events that were clearly from Hashem, however, Yaakov did not question. That's the difference between what he said and what Moshe Rabbeinu said. Moshe Rabbeinu was questioning Hashem's *hanhagah*.

Of course, the criticisms we find in Chazal against Moshe Rabbeinu and Yaakov Avinu are minute and microscopic. But Chazal reveal them to us in order for us to learn from them. And we have to learn from Chazal's criticism of Yaakov Avinu for saying *למה הרעתם לי* that behind every blow we endure is *רחמנא מסי*, so rather than focus on the stick, we should focus on what's behind the stick: Hakadosh Baruch Hu, who has a *cheshbon* and a plan for everything that happens.

This week's Bishvilei Haparsha is sponsored by

